

G'ARBIY YEVIROPA INTEGRATSION JARAYONLARINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Musurmonova M.

SamISI "Raqamli iqtisodiyot" kafedrası asistent-stajyori

Alijonov Boburjon

SamISI, talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda G'arbiy Yevropa davlatlarining integratsion jarayonlari, xususan Yevropa Ittifoqi doirasida yuz berayotgan zamonaviy o'zgarishlar tahlil qilinadi. Unda iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy integratsiyaning chuqurlashuvi, raqamli transformatsiya, yashil iqtisodiyotga o'tish hamda migratsiya siyosatidagi o'zgarishlar kabi asosiy tendensiyalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, Brexitdan keyingi davrda Yevropa integratsiyasining yangi yo'nalishlari va a'zo davlatlar o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlarining rivojlanishi yoritiladi. Tezis G'arbiy Yevropa integratsiyasining hozirgi holati va istiqbollarini ilmiy jihatdan baholashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: G'arbiy Yevropa, Yevropa Ittifoqi, integratsiya, iqtisodiy hamkorlik, siyosiy integratsiya, raqamli iqtisodiyot, yashil iqtisodiyot, migratsiya siyosati, Brexit, globalizatsiya, mintaqaviy integratsiya.

Kirish. G'arbiy Yevropa integratsion jarayonlari XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab jahon siyosiy va iqtisodiy tizimida muhim o'rin egallab kelmoqda. Ikkinchi jahon urushidan keyin Yevropa davlatlari o'rtasida barqaror tinchlikni ta'minlash, iqtisodiy tiklanishni jadallashtirish va raqobatbardosh umumiy bozorni shakllantirish zarurati integratsiya jarayonlarining asosiy omiliga aylandi. Yevropa integratsiyasining eng muhim bosqichi sifatida Yevropa Ittifoqining shakllanishi va kengayishi e'tirof etiladi. Bugungi kunda ushbu jarayon nafaqat iqtisodiy hamkorlikni, balki siyosiy muvofiqlashuv, huquqiy tizimlarning yaqinlashuvi, xavfsizlik siyosati va raqamli transformatsiyani ham o'z ichiga oladi.[1]

Zamonaviy davrda globalizatsiya, migratsiya oqimlari, iqlim o'zgarishi va geosiyosiy beqarorlik Yevropa integratsiyasining yangi yo'nalishlarini belgilab bermoqda. Ayniqsa, Brexit jarayoni Yevropa Ittifoqi ichki tuzilmasi va integratsiya chuqurligiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Shu nuqtayi nazardan, G'arbiy Yevropa integratsion jarayonlarining zamonaviy tendensiyalarini o'rganish dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi.[2] Jan Monne (Jean Monnet) g'oyalari asosida yondashuv. Jan Monne Yevropa integratsiyasining "otalaridan biri" sifatida tanilgan bo'lib, uning qarashlari hozirgi integratsiya jarayonlarining nazariy asosini tashkil etadi.[3] Bosqichma-bosqich integratsiya zarurati Monne fikricha, Yevropa davlatlari integratsiyasi birdaniga siyosiy ittifoqqa aylanishi mumkin emas. U avvalo iqtisodiy sohada, xususan ko'mir va po'lat sanoati kabi strategik tarmoqlarda hamkorlikni

kuchaytirish orqali bosqichma-bosqich rivojlanishi kerakligini ta'kidlagan. Bu yondashuv bugungi Yevropa Ittifoqining "chuqurlashib boruvchi integratsiya" modeliga asos bo'lgan. Monne Yevropa davlatlari milliy manfaatlardan ko'ra umumiy manfaatlarni ustun qo'yishi lozimligini ilgari surgan. Bugungi kunda bu g'oya yagona bozor, yagona valyuta (yevro) va umumiy siyosiy institutlar orqali amalda o'z aksini topgan. Biroq Brexit kabi hodisalar bu tamoyilning murakkabligini ham ko'rsatib berdi.

Yevropa Ittifoqi ichida institutsional islohotlarni chuqurlashtirish. G'arbiy Yevropa integratsiyasining zamonaviy bosqichida asosiy muammolardan biri - a'zo davlatlar o'rtasida qaror qabul qilish jarayonining murakkabligi va manfaatlar tafovutidir. Shu sababli Yevropa Ittifoqi institutlarini yanada samarali va moslashuvchan qilish zarur. Bunda Yevropa Parlamenti va Yevropa Komissiyasining vakolatlarini optimallashtirish, qaror qabul qilishda byurokratik to'siqlarni kamaytirish hamda tezkor javob berish mexanizmlarini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Bu integratsiya jarayonlarining barqarorligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Yagona strategik siyosatni kuchaytirish (iqtisodiyot, xavfsizlik va ekologiya bo'yicha) Hozirgi global sharoitda Yevropa davlatlari alohida emas, balki yagona strategik yo'nalish asosida harakat qilishi zarur. Ayniqsa, energiya xavfsizligi, raqamli iqtisodiyot, migratsiya va iqlim o'zgarishi kabi sohalarda umumiy siyosatni mustahkamlash dolzarb hisoblanadi.[4]

Yashil iqtisodiyotga o'tish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini kengaytirish va raqamli infratuzilmani rivojlantirish integratsiyaning yangi bosqichini belgilab beradi. Shu bilan birga, xavfsizlik sohasida umumiy yondashuv Yevropa Ittifoqi ning global ta'sirini oshiradi.

Xulosa.

G'arbiy Yevropa integratsion jarayonlari bugungi kunda murakkab va ko'p qirrali rivojlanish bosqichida turibdi. U nafaqat iqtisodiy hamkorlik, balki siyosiy, ijtimoiy, ekologik va texnologik yo'nalishlarni ham qamrab olgan keng tizimga aylangan. Zamonaviy tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, integratsiya jarayonlari chuqurlashib borayotgan bo'lsa-da, ayrimichki ziddiyatlar va tashqi chaqiriqlar ham mavjud. Shunga qaramay, Yevropa davlatlarining umumiy manfaatlar asosida birlashuvi ularning global maydondagi raqobatbardoshligini oshirmoqda. Umuman olganda, Yevropa integratsiyasi kelajakda ham rivojlanishda davom etadi va yangi sharoitlarga moslashgan holda yanada takomillashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Moravcsik A. Yevropa tanlovi: Messinadan Maastrixtgacha ijtimoiy maqsad va davlat hokimiyati. Cornell University Press, 1998.
2. Nugent N. Yevropa Ittifoqi boshqaruvi va siyosati. Palgrave Macmillan, 2017.

3. Wallace H., Pollack M. A., Young A. R. Yevropa Ittifoqida siyosat yuritish. Oxford University Press, 2015.
4. Nugent N. Yevropa Ittifoqi boshqaruvi va siyosati. Palgrave Macmillan, 2017.

